

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ

Швай О.Л.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Освіта, розрахована на перспективу, має будуватися на основі двох неподільних принципів: вмінні швидко орієнтуватися в стрімко зростаючому потоці інформації і знаходити потрібне, і вмінні осмислити і застосувати отриману інформацію [1]. Формування таких умінь критичного мислення у підростаючого покоління покладено на вчителів, зокрема математики. Навчити учнів мислити критично може лише той вчитель, який сам володіє критичним мисленням. У зв'язку з цим, у сучасних наукових дослідженнях одне з провідних місць займає проблема формування критичного мислення майбутнього вчителя математики як запоруки його успішної педагогічної діяльності.

Питання критичного мислення, як окремого виду мислення, торкалися ще античні філософи. Вони актуалізували проблему мислення у філософській науці (Сократ), вміння вести розмову та ставити запитання (Платон), заклали основи правил розмірковувань (Аристотель). Їх ідеї згодом активно розвивали філософи Середньовіччя (Ф. Аквінський, Р. Декарт).

У розвитку концепції мислення значну роль відіграли І. Кант, Ф. Бекон, Г. Спенсер, К. Поппер, О. Потєбні та інші вчені [2].

Сучасний період обґрунтування теорії критичного мислення характеризується проникненням її в педагогічну теорію, як методу реорганізації освітньої системи. Технологія розвитку критичного мислення активно розробляється зарубіжними вченими (Д. Халперн, Р. Поль, М. Ліпман, Б. Трилінг, Р. Енніс та іншими) і впроваджується у практику навчання університетів та коледжів США уже багато років.

Провідний спеціаліст США в галузі теорії і практики критичного мислення Р. Поль, називає критичне мислення серцевиною реформи освіти з метою приведення її у відповідність із запитами життєдіяльності цивілізованого світу XXI століття [3].

Розвиток критичного мислення здобувачів освіти стає пріоритетним напрямом наукових досліджень в Україні. Проблема формування критичного мислення знаходиться в центрі уваги сучасних вітчизняних науковців (Н. Гупан, О. Пометун, І. Зимня, С. Терно, О. Тягло, М. Астаф'єва, В. Прошкін, М. Починкова, С. Радченко, П. Саух та інших).

Вагомий внесок у дослідження питання розвитку критичного мислення зроблено у дисертаційних роботах українських науковців, зокрема: методичні аспекти розвитку критичного мислення старшокласників (С. Терно), особливості розвитку критичного мислення студентської молоді (Л. Києнко-Романюк); використання інтерактивних технологій в підготовці майбутніх учителів початкової

школи (О. Комар), формування критичного мислення майбутніх фахівців (В. Конаржевська, О. Колесова, Т. Хачумян).

Аналіз трактування поняття «критичне мислення» різними науковцями, дає підстави для висновку, що критичне мислення потрібно розглядати як певну розумову діяльність, яка спрямована на визначення достовірності певних суджень та створення раціонального алгоритму дій для вирішення відповідної проблеми, здатність продукувати ідеї, визначати стратегічні питання та їх вирішувати, знаходити переконливу аргументацію, брати на себе відповідальність, відстоювати власну позицію та корегувати її під аргументованим впливом опонентів.

Американські вчені Чарльз Темпл, Дженні Стіл і Куртіс Мередіт, які вважаються засновниками технології розвитку критичного мислення, визначили такі етапи формування критичного мислення:

- виклик (evocation) – передбачає актуалізацію наявних знань, збудження інтересу до одержання нової інформації, постановку власних цілей навчання;
- реалізація (meaning realization) – передбачає одержання нової інформації, корегування поставлених цілей навчання;
- рефлексія (reflection) – роздуми, народження нового знання, постановка нових цілей навчання [2].

Кожен із цих етапів має свою мету, завдання, комплекс педагогічних методів та прийомів. Формувати навички критичного мислення здобувачів – завдання усіх освітніх компонент освітньої програми підготовки майбутніх вчителів математики. Кожна освітня компонента для цього має свої засоби. Процес розвитку критичного мислення здобувачів відбувається лише за умови цілеспрямованої, систематичної, доцільно організованої навчальної роботи. Реалізація змісту технології розвитку критичного мислення майбутніх учителів математики можлива лише на підставі ретельно підібраних активних методів та прийомів навчання, які застосовуються на кожному з даних етапів.

Список використаних джерел:

1. Бевз В., Годованюк Т. Технологія розвитку критичного мислення у методичній підготовці майбутніх учителів математики. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2019. Вип.1. С.29-38.
2. Починкова М. Система формування критичного мислення майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної підготовки: монографія. К. : Талком, 2020. 472 с.
3. Paul Richard W. Critical Thinking: What Every Person Needs to Survive in a Rapidly Changing World. Rohnert Park, CA: Center for Critical Thinking and Moral Critique, Sonoma State Univ, 1990. P. 575.